

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. III. An essentia divina uniatur intellectibus beatorum per modum
speciei impressæ, & expressæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

in visione beatifica, sufficit quod ex se, & ex sua natura, sit non solum intelligibilis, sed etiam intellecta hoc secundo modo; id est ex se habeat sufficientem actualitatem ad terminandam intellectiōnem creatam, & visionem beatificam, posito quod illa detur, & quod intellectus creatus per lumen gloriæ ad eam elevetur. Sicut ut persona divina possit ab æterno supplere vices substantiæ creatæ, solum requiritur quod habeat infinitam actualitatem in terminando, ratione cuius possit terminare quamcumque naturam creatam, carentem propriâ substantiâ, supposito quod illa producat, & ei coniungatur.

Ad tertiam probationem Minoris principalis, concesso Antecedente, neganda est Consequentia, & paritas. Ratio disparitatis est, quia licet substantia Angeli sit præsens ejus intellectui in actu primo, non solum in actu primo, & per modum objecti motivi; sed etiam in actu secundo, & per modum objecti terminativi; unde licet substantia Angeli non possit gerere vices speciei expressæ in cognitione sui, bene tamen essentia divina in intellectu beati.

55. Dices, Ideo Deus est præsens in actu secundo intentionaliter, & per modum objecti terminativi intellectui beatorum, quia est immaterialis: Sed Angelus etiam est immaterialis: Ergo ejus substantia est etiam præsens intentionaliter in actu secundo, proprio intellectui, & sic ratio disparitatis non tenet.

Respondeo negando Majorem, nam essentia divina habet rationem objecti motivi, & terminativi in sui cognitione, & in visione beatifica, quæ est aliqua divinæ cognitionis participatio, non præcisè ex eo quod sit immaterialis, sed ex eo quod sit actus purus, tam in ordine entitativo, quam intelligibili, sive quia est in supremo gradu immaterialitatis & actualitatis, ut antea declaravimus: unde exclusio materiæ, cum inclusione potentialitatis, competens Angelo, solum infert quod possit habere rationem speciei impressæ, & objecti motivi in cognitione sui; non tamen rationem speciei expressæ, & termini intrinseci suæ intellectiōnis: ad hoc enim necessarium esset, ut substantia Angeli esset suum esse, & suum intelligere; quod soli Deo competit, cum ipse solus sit actus purus, tam in ordine entitativo, quam intelligibili.

56. Objicies quinto: Amor beatificus producit terminum, qui dicitur impulsus, et si ad summum bonum clarè visum terminetur: Ergo etiam visio beatifica, quamvis terminetur ad essentiam divinam clarè cognitam, producet verbum, seu speciem expressam, illam repræsentantem.

Respondeo concesso Antecedente, negando Consequentiam, & paritatem, propter duplicem rationem discriminis. Prima est, quia impulsus qui est voluntatis terminus, non est ultima actualitas objecti amati, sed ponitur ut voluntatem completè & perfectè in objectum inclinet; & ideo quantumcumque perfectum sit objectum amatum, adhuc impulsus voluntatis admittitur: verbum autem ponitur ut ultima actualitas objecti intellecti, unde quando seipso objectum est in ultima actualitate, verbum non producit. Secunda ratio disparitatis est, quia impulsus non

petit esse ejusdem nature cum objecto dilecto, quia voluntas assimilativa non est, & ideo non repugnat impulsus productus erga summum bonum; verbum autem id postulat, & ideo in visione beatifica nullum verbum creatum dari potest.

Objicies ultimo: Quando D. Paulus vidit in raptu essentiam Dei, postea recordatus est multorum quæ in illo raptu viderat: unde ipsemet dicit quod *audivit arcana verba, quæ non licet homini loqui*, 2. ad Corint. 12. Ergo in tali visione transeunte formavit aliquod verbum, divinam essentiam repræsentans, Consequentia videtur manifesta, ea enim quorum recordamur, habent aliquam sui speciem in memoria relictam, & per cognitionem quâ primò cognita fuerunt, productam, & expressam: Ergo si D. Paulus recordabatur eorum quæ viderat in raptu, tunc formavit aliquod verbum, seu aliquam speciem expressam, essentiam Dei, ejusque attributa repræsentantem.

Respondet D. Thomas hic art. 9. ad 2. his verbis. *Ad secundum dicendum, quod aliquæ potentie cognoscitivæ sunt, quæ ex speciebus primò conceptis alias formare possunt: sicut imaginatio ex præconceptis speciebus montis & auri, format speciem montis auri, & intellectus ex præconceptis speciebus generis & differentie, format rationem speciei: & similiter ex similitudine imaginis, formare possunt in nobis similitudinem ejus cujus est imago. Et sic Paulus vel quicumque alius videns Deum, ex ipsa visione essentia divina potest formare in se similitudines rerum quæ in essentia divina videntur: quæ remanserunt in Paulo, etiam postquam desit Dei essentiam videre. Ista tamen visio, quâ videntur res per hujusmodi species sic conceptas, est alia à visione, quâ videntur res in Deo. Quibus verbis clarè docet id quod mansit in memoria Pauli, post raptum in quo vidit divinam essentiam, non fuisse aliquam imaginem Dei in se (aliàs semper vidisset Deum, & illum habuisset præsentem in memoria, ratione talis speciei) sed fuisse repræsentationem ipsius visionis, & aliquarum rerum quas in Deo vidit, quarum repræsentationes formavit in proprio genere, & extra visionem beatificam. Sicut modo etiam beati tales repræsentationes extra verbum formant, ut possint per locutionem spirituales, cum aliis communicare de his quæ in Deo vident, ut dicemus in materia de locutione Angelorum.*

ARTICVLVS III.

An essentia divina uniatu intellectibus beatorum per modum speciei impressæ, & expressæ?

Partem negativam tenent non solum Aureolus, & Agidius à Præsentatione, qui speciem creatam in visione beatifica admittunt, sed etiam Vazquez, & Suarez, qui eam cum Thomistis negant; diverso tamen ducuntur fundamento. Vazquez enim hic disp. 43. cap. 3. docet in visione beatifica nullum requiri concursum specialem objecti in ratione speciei, & ideo essentiam divinam ad illam solum concurrere per modum causæ universalis, & eo tantum modo, quò ad alias cognosciones, & actiones creatas concurrat. Suarez verò tomo 1. Summæ Theol. lib. 2. cap. 12. admittit quidem, essentiam divinam

habere peculiarem concursum in ratione objecti cum intellectu creato, coëfficiendo cum illo clarum Dei visionem; negat tamen illam uniri per modum speciei intelligibilis intellectui beato, quia existimat ad rationem prædictæ speciei, indispensabiliter desiderari inhærentiam, vel informationem, quæ divinæ essentia repugnat. Sententia tamen affirmativa, quæ docet divinam essentiam uniri intellectibus beatorum per modum speciei impressæ, & expressæ, & in visione beatifica, vices utriusque supplere, communis est in Schola D. Thomæ, eamque ex professo docet Sanctus Doctor locis statim à nobis referendis.

§. I.

Vera sententia stabilitur.

60. **D**ico primò: Essentiam divinam uniri per seipsam immediatè intellectibus beatorum, in ratione speciei impressæ.

Probatur primò conclusio ex D. Thoma 3. cont. Gent. cap. 51. dicente: *Manifestum est quòd essentia divina potest comparari ad intellectum creatum, ut species intelligibilis quæ intelligit.* Et hic art. 5. sic habet: *Cum aliquis intellectus creatus videt Deum per essentiam, ipsa essentia divina sit forma intelligibilis intellectus.* Et 3. p. quæst. 9. art. 3. ad 3. *Essentia divina* (inquit) *unitur menti beatæ, sicut intelligibile intelligenti:* quò nihil clarius & expressius in favorem nostræ sententiæ dici potest.

61. Probatur secundò conclusio, specialiter contra Vazquem: Ad visionem beatam requiritur species aliqua, quæ concurrat speciali modo ad ipsam: Sed non datur in illa species creata: Ergo essentia divina gerit vices speciei. Minor admititur à Vazque, & constat ex supra dictis contra Agidium à Præsentatione. Major autem quæ negat, probatur ex communi axiomate Philosophorum, & Theologorum, docentium cum Augustino, quòd ex objecto & potentia paritur notitia, quasi factus utriusque; ac proinde quòd objectum ad illam specialiter debet concurrere, quandoquidem ipsi potissimum assimilatur cognitio, & illud habet quasi rationem viri in illa generatione spiritali. Et mirum est, quòd Vazquez admitat species esse necessarias ad cognitionem sensuum, & intellectus nostri, & neget illas requiri in cognitione Angelorum, vel beatorum: nam necessitas specierum, non oritur præcisè ex imperfectione sensuum, vel intellectus nostri; sed ex communi ratione potentiæ cognoscitivæ, quæ ad se trahit objectum, & assimilatur illi: unde etiam formalitas speciei salvatur in intellectu divino, ut ostendimus Tractatu præcedenti, & magis constabit ex infra dicendis contra Suarem.

Disp. 2.
art. 4.

62. Confirmatur primò: Intellectus debet esse principium sufficiens productivum, & specificativum suæ operationis: Sed non potest esse tale, nisi habeat in se objectum quod cum illo concurrat: Ergo objectum debet concurrere ad intellectionem. Probatur Minor: Intellectio, saltem ratione sui termini, & verbi, habet assimilari objecto: Sed non potest illi assimilari, nisi in se aliquo modo illud contineat: Ergo &c.

63. Confirmatur secundò: Objectum speciali modo concurrat ad actum voluntatis; nam voluntas secundum se est indeterminata, & debet ab ipso objecto determinari; vel per modum

Tom. I.

A causæ efficientis, ut vult Caietanus; vel formalis extrinsecæ, aut finalis, ut alij Thomistæ docent: Ergo multò magis ad intellectionem concurrat objectum, cum sine ipso intellectus sit indeterminatus, & veluti tabula rasa; & præterea intellectio, in hoc à volitione distinguatur, quòd habeat majorem similitudinem cum objecto, & trahat illud intra intellectum.

64. Probatur tertio conclusio, destruendo fundamentum Suaris, ac demonstrando non esse de ratione speciei intelligibilis, quòd inhæreat intellectui, vel illum informet. Nam essentia divina, respectu intellectus divini, est vera species intelligibilis, & tamen illi non inhæret, nec illum informat. Item substantia Angeli, est species impressa, quæ seipsum intelligit, ut tenet communior Theologorum sententia; & tamen non inhæret, sed per se subsistit: Ergo inhærentia, vel informatio, non est de ratione speciei.

65. Confirmatur primò: Ratio & formalitas speciei, est perfectio simpliciter simplex: Ergo in sua ratione formali non includit imperfectionem inhærentiæ, vel informationis. Consequentia patet, perfectio enim simpliciter simplex, in sua ratione formali nullam dicit imperfectionem. Antecedens verò probatur; tum quia species intelligibilis pertinet ad gradum intellectivum, qui est perfectio simpliciter simplex; tum etiam, quia ratio speciei reperitur formaliter in intellectu divino, ut Tractatu præcedenti ostendimus, & est certum de fide, saltem quantum ad speciem expressam: fides enim docet, secundam sanctissimæ Trinitatis personam, procedere ut verbum, seu ut speciem, ab intellectu Patris expressam.

Disp. 2.
art. 4.

66. Confirmatur secundò ratione quam insinuat D. Thomas hic art. 2. ad 3. Ideo forma naturalis, aut intelligibilis creata, petit naturaliter inhærentiam, & informationem, quia est aliquod accidens dependens à subiecto; vel quia est forma potentialis, requirens modum aliquem informationis, tanquam complementum, ad exercitium sui; vel denique quia est quid creatum, quod non potest esse identificatum cum illo esse quod dat subiecto, sed necessario debet esse quid distinctum ab illo: At nihil horum habet locum in Deo, & in essentia divina ut gerente vices speciei, illa enim est quid substantiale, actualissimum, & continens totum esse quod potest communicari subiecto: Ergo non requirit informationem, aut inhærentiam. Unde egregiè observat Caietanus hic art. 2. quòd speciei impressæ, tria per accidens, & totidem per se competere possunt. Primum quod competit per accidens, est quòd fit secundum suum esse naturale, substantia vel accidens: in Angelo enim respectu cognitionis sui est substantia, in nobis est accidens. Secundum, quòd habeat esse naturale, vel intentionale: in Deo enim, & Angelo respectu cognitionis sui, habet primum, & in nobis secundum. Tertium per accidens est, quòd fit idem in esse naturali cum potentia, vel ab ea distincta: in Deo enim est idem, in nobis est distincta. Primum autem quod per se competit speciei, est ut sit formalis similitudo sui objecti, & idem cum illo in esse intentionali, & repræsentativo. Secundum, ut gaudeat tantà immaterialitate, quantà ipsum objectum. Et tertium, ut sit idem cum intellectu secundum esse intelligibile.

S ij

67. Denique probatur conclusio, demonstrando A
essentia divina convenire omnes condiciones ad
rationem speciei intelligibilis requisitas. Tres
enim condiciones requiruntur, ut substantia ali-
qua per seipsam possit esse species intelligibilis
alieni intellectus. Prima est, ut per suam ef-
ficientiam sit actu intelligibilis: ob cuius defe-
ctum substantia materiales (teste D. Thomâ 2.
contra Gent. cap. 98. circa finem) non possunt
esse species intelligibiles, sed oportet quod per
intentiones abstractas intelligantur. Secunda est,
ut sit intellectui intimè unita: ob cuius defe-
ctum, substantia unius Angeli non potest esse
species intelligibilis intellectus alterius, ut ibi-
dem docet idem S. Doctor. Tertia est, ut sit
suum esse, ob cuius defectum, nulla substantia
creata, quantumcumque esset intimè conjuncta
alieno intellectui secundum suam entitatem,
posset esse species intelligibilis illius, teste eo-
dem D. Thomâ 3. contra Gent. cap. 51. Et ra-
tio etiam id suadet: nulla enim substantia potest
esse principium intelligendi alieno intellectui,
nisi sit ipsa veritas, & intelligibilitas per essen-
tiam, ac proinde nisi sit in supremo gradu in-
tellectualitatis, & actualitatis; quod non po-
test habere, nisi sit suum esse per essentiam. Illæ
autem tres condiciones, perfectissimè Deo con-
veniunt: Nam ut ait S. Thomas quodlibeto 7.
quæst. 1. art. 1. *Essentia divina, cum sit à ma-
teria separata, est per se actu intelligibilis.* In-
tellectui etiam præsens est, quia ut dicit Augu-
stinus: *Deus unicuique rei est vicinior, quam ipsa
res sibi.* Et præterea est suum esse, ut demonstrat
S. Thomas supra quæst. 3. art. 4. Ergo essentia
divina habet omnia requisita, ut sit species in-
telligibilis intellectus creati.
68. Dico secundò: Divinam essentiam unitam
intellectibus beatorum, aliquo modo habere
rationem speciei expressæ, seu verbi: non ta-
men propriè, sed solùm communiter & im-
propriè.
Prima pars hujus conclusionis patet, quia
de ratione speciei expressæ, seu verbi, est esse
intellectum in actu, & expressè, ac in actu se-
cundo representare objectum: Sed divina es-
sentia se ipsam expressè, & in actu secundo re-
presentat, ac unitur intellectui beato, ut intel-
lectum in actu, per seipsam faciens intellectum
in actu, inquit Sanctus Thomas hic art. 2. ad
3. Ergo essentia divina aliquo modo habet ra-
tionem verbi, seu speciei expressæ, in visione
beata.
69. Secunda etiam pars ejusdem conclusionis
colligitur ex eodem S. Doctore quæst. 4. de ve-
rit. art. 2. ubi ait, *Verbum intellectus in nobis
duo habet de sua ratione: scilicet quòd est intel-
lectum, & quòd est ab alio expressum.* Ergo cum
divina essentia, ab intellectu beato non sit ex-
pressæ, nec terminus per illum productus; non
habet propriè rationem verbi in ordine ad intel-
lectum beatum.
70. Confirmatur: Quamvis in cognitione essen-
tiali, quâ Deus se intelligit, essentia divina seip-
sam manifestet intellectui increato; quia tamen
non procedit ab illo, non habet propriè ra-
tionem verbi, & speciei expressæ respectu il-
lius; ut docet idem Doctor Angelicus loco ci-
tato in resp. ad 1. & nos Tractatu præcedenti
fusè declaravimus. Ergo similiter, quamvis illa
seipsam in actu secundo manifestet intellectui
beatorum, & terminet intrinsecè eorum in-
- A telelectionem; quia tamen ab illo non proce-
dit, sicut Filius à Patre in generatione æterna;
non habet propriè rationem verbi, seu speciei
expressæ, sicut secunda Sanctissimæ Trinitatis
Persona.
- §. II.
Solvuntur objectiones.
- O B jicis primò: D. Thomas quodlib. 7.
quæst. 1. art. 1. sic habet: *Lumen gloriae fa-
cit hoc respectu divine essentia in intellectu, quod
facit respectu aliorum intelligibilium, quæ non
sunt lux tantum, species rei intellectus sicut
lumen: sicut si lux sensibilis per se existeret, ad
ejus visionem sufficeret lumen oculum perficiens.*
Et in resp. ad 2. ait quòd *intellectus creatus sit
actu ad videndam divinam essentiam, per lumen
gloriae, & hoc sufficit.* Ergo ex D. Thoma ad
visionem beatificam sufficit concursus luminis
gloriae, nec requiritur unio divina essentia,
per modum speciei intelligibilis, cum intellectu
beati.
- B Respondeo concessio Antecedente, negando
Consequentiam. Nam D. Thomas ibi solùm
intendit attribuire soli luminis gloriae, officium
actuandi intellectum per modum formæ, &
principij ipsi inharrentis: cum enim in aliis cõ-
gnitionibus, necesse sit quòd duplex principium
inhereat potentia cognoscitiva; species scilicet,
& lumen: in visione tamen beata, est unicum
tantum principium inharrens, scilicet lumen glo-
riae. Unde quando ibi videtur excludere concu-
rsus speciei, non intendit negare concursum di-
vine essentia in ratione speciei, sed tantum concu-
rsus speciei creatæ, & inharrentis intellectu
beatorum, ut constat exemplo lucis sensibilis
quod adducit. Sicut enim si lux corporea esset
per se subsistens, videretur quidem absque concu-
rsu speciei distinctæ, & oculo inharrentis, quia
seipsa visibilis est, gereret tamen vices speciei in
visione sui. Ita etiam, quia divina essentia est ipsa
lux increata, & per se subsistens in ordine intel-
ligibili, non potest fieri intelligibilis per aliquid
à se distinctum, nec per aliquam speciem crea-
tam intellectui beatorum inharrentem, sed ipsa-
met debet concurrere per modum speciei ad sui
cognitionem.
- C Objicis secundò: Essentia divina non potest
gerere vices causæ formalis, ut communiter do-
cent Theologi, ex quo inferunt illam non posse
supplere vices luminis gloriae, ut infra dicemus: *Disp. 3.
art. 2.*
Sed species intelligibilis habet rationem causæ
formalis respectu telelectionis, cum proprium
ejus munus sit determinare intellectum, & tri-
buere speciem telelectioni, quæ duo ad genus
causæ formalis spectant: Ergo essentia divina non
potest uniri intellectibus beatorum, per modum
speciei intelligibilis.
- D Confirmatur primò: De ratione speciei intel-
ligibilis est, quòd constituat intellectum in actu
primo ad intelligendum, quia intellectus secun-
dum se est pura potentia in genere intelligibili,
& veluti tabula rasa: unde ut fiat potens ad in-
telligendum, debet constitui in actu primo per
speciem intelligibilem: Sed hoc nequit præstari
sine inharrentia, & informatione: Ergo de ra-
tione speciei intelligibilis, est quòd inhereat in-
tellectui, vel ipsum informet.
- E Confirmatur secundò: Essentia Divina, cum
sit actus purus, nequit se habere per modum po-
tentia, respectu visionis beatificæ: Ergo neque

potest constituere intellectum in actu primo, per ordinem ad illam; nam actus primus est in potentia ad actum secundum, & per illum perficitur.

75. Ad objectionem respondeo distinguendo Majorem: Essentia divina non potest gerere vices causæ formalis, in esse naturali, & entitativo, concedo: in esse intentionali, & intelligibili, nego. Similiter distinguo Minorem: species intelligibilis habet rationem causæ formalis: in esse intentionali, vel intelligibili, concedo. In esse naturali, & entitativo, semper, nego. Solutio est D. Thomæ 3. cont. Gent. cap. 51. cujus verba infra referemus.

Explicatur: Multiplex intercedit discrimen inter formam naturalem & intelligibilem, ex quo fit Deo repugnare rationem formæ naturalis, & in esse entitativo, non verò rationem formæ intelligibilis. Prima, & præcipua differentia, quæ est radix, & fundamentum aliarum, consistit in hoc, quod forma naturalis se tenet ex parte subjecti, tanquam virtus illud perficiens, & illi accommodatur: species verò, seu forma intelligibilis, se tenet ex parte objecti, tanquam ejus imago, & similitudo formalis, illudque representat. Ex quo oritur secunda differentia: nam forma naturalis limitatur, & contrahitur à subjecto in quo recipitur, & illi subordinatur, ac ab eo dependet: forma verò intelligibilis, ut talis est, nec subordinatur subjecto in quo recipitur, nec ab ipso contrahitur, aut limitatur; sed in eo retinet totam suam amplitudinem, & universalitatem, ideoque si objectum sit infinitum, representat in finitè, nec limitatur ab alio. Quod potest illustrari, & declarari exemplo speciei naturam humanam representantis: illa enim potest dupliciter considerari. Primò quatenus est aliquod accidens in esse entitativo receptum in subjecto, & sub hac ratione est qualitas individuata per subjectum. Secundò in esse representativo, & sic nullum singulare determinatum representat, sed naturam ipsam secundum suam universalitatem, & ut abstrahit à singularibus.

Unde S. Thomas 1. parte quæst. 50. art. 2. ad 2. dicit quod forma intelligibilis est in intellectu, secundum ipsam rationem formæ: id est (ut rectè explicat Bannez ibidem) secundum totam amplitudinem, & universalitatem, quæ ei in esse intelligibili competit.

Tertia differentia consistit in hoc quod forma naturalis ad hoc tendit, ut ex ejus unione cum materia resultet unum tertium, ex quo fit, quod illa tantò aptior sit, ut uniat materia, quanto est minùs completa; & ideo anima nostra potest esse forma corporis, non autem substantia Angeli: forma verò intelligibilis non ordinatur ad componendum unum tertium, sed tantum ut determinet, & perficiat intellectum ad intelligendum, quod tantò meliùs, & perfectiùs præstat, quanto completior, actualior, & immaterialior est. Unde ratio formæ totalis & completa, non repugnat formæ, & speciei intelligibili, sed maxime illi convenit; cum illa debeat solum perficere, & complere, non verò perfici, aut compleri.

Hanc differentiam & doctrinam egregiè expendit & illustrat D. Thomas 3. cont. Gent. cap. 51. ubi loquens de essentia divina, sic ait: *Nec tamen potest esse forma alterius rei secundum esse naturale: sequeretur enim, quod simul cum aliquo unita constitueret unam naturam, quod esse*

Tom. I.

A non potest, cum essentia divina in se perfecta sit in sui natura: species autem intelligibilis unice intellectui, non constituit aliquam naturam, sed perficit ipsum ad intelligendum, quod perfectioni essentia divine non repugnat. Quibus verbis, & docuit nostram sententiam, & præcipuum adversariorum fundamentum evertit.

Dices: Esse intelligibile, & entitativo, non distinguuntur virtualiter in Deo; alioquin conceptus natura & essentia virtualiter in eo differrent, cujus oppositum Tractatu præcedenti ostendimus: Ergo repugnat, quod essentia divina uniat intellectui beatorum, per modum formæ intelligibilis, nisi etiam illi uniat, per modum formæ entitativæ, & naturalis.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: Licet enim in Deo natura, & existentia; vis intelligendi, & ipsum intelligere; scientia simplicis intelligentiæ, & visionis, virtualiter non distinguantur; quia tamen differunt per analogiam ad creaturas, & per ordinem ad diversa connotata materialia; natura humana per se primò uniat subsistentiæ Verbi Divini, & secundario tantum naturæ divinæ. Item vis intelligendi quæ est in Deo, participatur à lumine gloriæ, & actualis ejus cognitio, seu intellectio, à visione beatifica. Denique scientia Dei, quatenus est simplicis intelligentiæ, se extendit solum ad possibile, & ut visionis est, versatur circa existentia & futura. Ita similiter, licet esse intelligibile, & entitativo, virtualiter non distinguantur in Deo, sed solà distinctione rationis, petita ex habitudine, & analogiâ ad creaturas; hoc tamen non obstat, quominus essentia divina uniri possit intellectibus beatorum per modum formæ intelligibilis, absque eo quod ibi misceatur aliqua unio in esse naturali, & entitativo. De quo videri possunt Salmanticenses hic disp. 2. dubio 2.

Ad primam confirmationem, nego Minorem: Licet enim forma naturalis non possit constituere subjectum in actu, sine informatione; forma tamen intelligibilis complere potest, & determinare intellectum in actu primo ad intellectio-nem, sine inhaerentia, vel informatione: ut constat in substantia Angeli, gerente vices speciei impressæ in cognitione sui.

Ad secundam confirmationem, concessio Antecedente, neganda est Consequentia. Etsi enim essentia divina constituat intellectum beatorum in actu primo, per modum formæ intelligibilis, modo explicato; non sequitur tamen, illam esse in potentia ad visionem beatificam, quia illam complet, & actuat per modum actûs purissimi, & per se subsistentis, ac proinde seclusis imperfectionibus potentialitatis, inhaerentiæ, & informationis. Quare solus intellectus, perfusus lumine gloriæ, & completus per ipsam essentiam divinam, in ratione formæ intelligibilis illi unitam, est in potentia ad visionem beatificam, non autem ipsa essentia divina, gerens vicem speciei, & formæ intelligibilis. Sicut licet personalitas Verbi Divini actuat, compleat, & intrinsecè terminet humanam naturam: quia tamen eam terminat, per modum termini, & actûs purissimi, non est, nec fuit in potentia ad eliciendas, vel recipiendas actiones creatas illius; sed tota potentialitas se tenet ex parte ipsius humanitatis assumptæ, & à personalitate Verbi terminatæ.

Objicies tertio: Ex unione speciei intelligibilis cum intellectu, debet aliquid per se unum resultare: At ex unione essentia divina cum intel-

S iij

76.

Disp. 1.
art. 1.

77.

78.

lectu beati, nequit aliquid componi; cum Deus non possit venire in compositionem alterius, saltem per modum partis componentis, ut ostendimus Tractatu precedenti, agentes de simplicitate Dei: Ergo essentia divina non potest uniri intellectui beatorum, per modum speciei intelligibilis.

Confirmatur: Hæc unio essentia divina per modum speciei cum intellectu beati, deberet fieri per aliquam novam actionem Dei: At nulla potest assignari nova Dei actio, quæ illa extrema inter se conjungat: Ergo nequit dari talis unio essentia divina cum intellectu creato.

79. Ad objectionem in primis responderi potest cum Ferrariensi 3. contra Gent. cap. 51. distinguendo Majorem. Debet aliquid per se unum resultare, in esse naturali, & entitativo, nego. In esse intentionali, & intelligibili, concedo. Eodem modo distinguenda est Minor: nam licet ex unione essentia divina per modum speciei cum intellectu beato, non possit unum per se resultare in esse naturali, & entitativo; bene tamen in esse intentionali, & intelligibili.

Respondeo secundo negando Majorem. Ut enim supra ostendimus ex doctrina Aristotelis, & Commentatoris: ex intellectu, & intelligibili non resultat aliquod tertium, sed potius ipse intellectus transit in rem intellectam, & fit ipsum objectum in esse intentionali, & intelligibili: *Anima enim* (inquit Aristoteles) *intelligendo fit omnia*. Unde in visione beatifica, intellectus lumine gloriæ perfusus, & divina essentia ut specie intelligibili actuatus, & completus, fit deiformis, & veluti Deus in esse intelligibili. Quare tunc præsertim verificatur illud Prophetæ Psalm. 81. *Ego dixi Dii estis, & filij Excellsi omnes*, & completur illud Christi Ioan. 17. *Ego claritatem quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus*.

80. Ad confirmationem dicendum, unionem essentia divina per modum speciei intelligibilis cum intellectu beati, fieri per eandem actionem per quam infunditur lumen gloriæ: nam actio quæ attingit ultimam dispositionem ad aliquam formam, extenditur ad unionem ejus cum subiecto, ut docent Philosophi. Unde cum lumen gloriæ se habeat per modum ultimæ dispositionis ad receptionem, seu quasi receptionem essentia divina in ratione formæ intelligibilis, ut dicimus disputatione sequenti: consequens est, ut infusio illius, sit etiam unio ejusdem essentia per modum speciei cum intellectibus beatorum.

ARTICVLVS IV.

An essentia divina, unita intellectui Beatorum per modum speciei intelligibilis, activè concurrat ad claram Dei visionem?

§. I.

Sententia negans proponitur, & præcipua ejus fundamenta referuntur.

81. Partem negantem tenent Bannez hîc, & quidam alij, existimantes essentiam divinam in ratione speciei, intellectui beatorum unitam, non esse principium effectivum ut quo, sed tantum formale, respectu visionis beatificæ. Præcipuum hujus sententia fundamentum est, quia omnis species activè concurrere ad intellectiorem, sub-

A ordinatur intellectui; talis enim concursus, cum sit vitalis, subordinari debet potentia vitali, & ab ea dependere: Sed divina essentia repugnat subordinari intellectui creato, & dependere ab illo: Ergo & activè concurrere ad visionem beatificam.

Præterea, Talis concursus activus, si daretur, non esset liber, sed necessarius, quia procederet ab ipsa divina essentia immediate, & non à voluntate, vel à potentia executiva: Sed nullus potest dari concursus Dei ad extra, qui non sit liber: Ergo &c.

Addunt alij, quod relationes in divinis non sunt activæ ad extra, ut communiter docent Theologi: Sed illæ ununtur intellectui beatorum, per modum objecti motivi, & speciei intelligibilis: Ergo influere activè ad intellectiorem, non est de ratione speciei. Quod confirmant ex communi sententia Thomistarum, qui docent substantiam Angeli gerere vices speciei impressæ in sui cognitione, & tamen illa non potest activè influere in talem operationem: cum nulla detur substantia creata, quæ sit immediate operativa, ut docet D. Thomas infra qu. 54. ar. 3.

§. II.

Sententia affirmans, ut verior & probabilior eligitur.

C Dico breviter, essentiam divinam, ut unitam intellectui beatorum per modum speciei intelligibilis, activè influere in sui visionem. Ita communiter docent Thomistæ, quos referunt, & sequuntur Salmanticenses hîc disput. 2. dubio 3.

Probatur primò conclusio: Illud quod ultimò determinat, actuat, & complet intellectum creatum ad claram Dei visionem, ad illam activè concurrat: Sed essentia divina, per modum speciei intelligibilis intellectui beatorum unita, ultimò illum determinat, actuat, & complet ad claram sui visionem: Ergo activè in illum influit. D Major constat, complementum enim virtutis activæ, ad lineam virtutis activæ pertinere debet, & esse principium activum, saltem ut quo. Minor verò probatur: quia intellectus illustratus, & perfusus lumine gloriæ, non intelligitur esse ultimò completus, & determinatus ad claram Dei visionem, donec intelligatur essentia divina, unita intellectui in ratione speciei intelligibilis. Ut enim supra ostendimus, & docent Philosophi in libris de anima, ad quaecumque intellectiorem, duplex requiritur complementum, ac determinatio: una ex parte potentia, quæ fit per lumen intellectuale: altera ex parte objecti, quæ procedit à specie intelligibili ejus vices gerente; quia intellectio fit per assimilationem, & unionem potentia cum objecto.

Probatur secundo: Visio beata, non solum specificatur à lumine gloriæ, sed etiam ab essentia divina, in ratione speciei intelligibilis unita: Atqui actio specificatur à forma, & virtute quæ est principium effectivum illius, v. g. calefactio à calore, illuminatio à luce: Ergo non tantum lumen gloriæ, sed etiam essentia divina, intellectui beatorum per modum speciei unita, activè influit in visionem beatificam.

Tertio suaderet conclusio: Essentia divine, ut unitæ intellectui beatorum per modum speciei, debet attribui quidquid est de ratione speciei intelligibilis ut sic, dummodo nullam includat